

مقدمه

غدیر، نه تاریخ است، نه جغرافیا؛ بلکه ماجرای امامت و ولایت است. ولایت علی (ع). غدیر، افضل بر تمام مناسبت‌ها و اعیاد شیعه و اساس اسلام است.

واقعۀ غدیر خم، یکی از مسلم‌ترین مسائل تاریخ اسلام است که صدها مورخ و مفسر شیعه و سنی، کیفیت آن را نقل کرده‌اند. اما عوامل متعددی سبب شد که این واقعۀ نادیده گرفته شود و سقیفه ای تشکیل و جانشینی تعیین و راه هدایت بشر به گمراهی کشیده شود.

یکی از مهم‌ترین دلایل، براساس خطبه پیامبر در روز غدیر، وجود منافقان کینه ورز به امیر المومنین علی (ع) بود که در ظاهر مسلمان بودند، ولی در باطن هیچ اعتقادی به اسلام نداشتند. این افراد، بغضی دیرینه از امیر المومنین علی (ع) در دل خود داشتند و هرگز راضی به جانشینی او نبودند.

خطبه غدیر را پیامبر در روز غدیر به جهت اتمام حجت با تمامی بشریت پیرامون جانشینی خود ایراد فرمودند. از این رو، برآن آمدم تا با یادآوری این خطبه، قدمی در احیای این روز برداریم. امید است که صاحب این روز، گوشه چشمی به همه ما داشته باشد.

صفحه سوم تا دهم (روایت‌ها)

روایت ۱)

ستایش خدای را سزااست که سلطنتش با عظمت و ارکان آفرینش اش بزرگ است. بی آنکه مکان گیرد و جابه جا شود، بر همه چیز احاطه دارد و بر تمامی آفریدگان به قدرت و برهان خود چیره است. آغاز و انجام تمامی امور از او و برگشت امور به سوی اوست.

روایت ۲)

همواره ستوده بوده و خواهد بود و مجد و بزرگی او را پایانی نیست. اوست آفریننده آسمان‌ها و گستراننده زمین‌ها و حکمران آنها. هموست پروردگار فرشتگان و روح؛ افزونی بخش آفریده‌ها و نعمت ده ایجاد شده‌هاست. همواره دیده‌ها را ببیند و دیده‌ها هرگز او را نبینند.

روایت ۳)

و اکنون به عبودیت خویش و پروردگاری او گواهی می‌دهم و وظیفه خود را در آن چه وحی شده انجام می‌دهم مباد که وظیفه رسالت را انجام نداده باشم و از سوی او عذابی فرود آید که کسی یاری دور ساختن آن از من نباشد. هر چند توانش بسیار و دوستی اش با من خالص باشد.

روایت ۴

پس آنگاه خداوند چنین وحی ام فرستاد: (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ) (مائده/۶۷) "ای فرستاده ما! آن چه از سوی پروردگارت (درباری علی و خلافت او) بر تو فرود آمده بر مردم ابلاغ کن، وگرنه رسالت خداوندی را به انجام نرسانده ای".

روایت ۵

هان مردمان! همانا جبرئیل سه مرتبه بر من فرود آمد و شان نزول این آیه را برایم بیان کرد و از سوی پروردگرم فرمانی آورد که اعلام کنم که علی بن ابی طالب برادر، وصی و جانشین من در میان امت و امام پس از من بوده. جایگاه او نسبت به من به سان هارون نسبت به موسی است، لیکن پیامبری پس از من نخواهد بود.

روایت ۶

و پروردگارم آیه ای بر من نازل فرموده که: (إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ) (مائده/۵۵) «همانا ولی، صاحب اختیار و سرپرست شما، خدا و پیامبر او و ایمانیانی هستند که نماز به پا می دارند و در حال رکوع زکات می پردازند.» و هر آینه علی بن ابی طالب نماز به پا داشته و در رکوع زکات پرداخته و پیوسته خداخواه است.

روایت ۷

و من از جبرئیل درخواستم که خداوند مرا از این مأموریت معاف فرماید. زیرا کمی پرهیزگاران و فزونی منافقان و دسیسه ملامت گران و مکر مسخره کنندگان اسلام را می دانم؛ همانان که خداوند در کتاب خود در وصفشان فرموده که: (يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ) (فتح/۱۱) «به زبان آن را می گویند که در دل هایشان نیست و آن را اندک و آسان می شمارند».

روایت ۸

و اگر می خواستم نام گویندگان چنین سخنی را بر زبان آورم و یا به آنان اشارت کنم می توانستم. لیکن سوگند به

خدا در کارشان کرامت نموده لب فروبستم. با این حال خداوند از من خشنود نخواهد گشت مگر این که آن چه در حق علی فرو فرستاده به گوش شما برسانم.

روایت ۹

هان مردمان! بدانید آیه (یا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ...) درباره اوست. عمق آن را درک کنید و بدانید که خداوند علی را برایتان صاحب اختیار و امام قرار داده، پیروی او را بر مهاجران و انصار و صحرائشینان و شهروندان و بر عجم و عرب و آزاد و برده و کوچک و بزرگ و بر هر یکتاپرست لازم شمرده است. اجرای فرمان و گفتار او لازم و امرش نافذ است.

روایت ۱۰

این آخرین بار است که در این اجتماع به پا ایستاده ام. پس بشنوید فرمان حق را؛ خداوند، صاحب اختیار و ولی شماست و سپس پیامبر او و پس از من به فرمان پروردگار، علی صاحب اختیار و امام شماست. آن گاه امامت در فرزندان من از نسل علی خواهد بود. این قانون تا برپایی رستاخیز که خدا و رسول او را دیدار کنید دوام دارد.

روایت ۱۱

روا نیست، مگر آن چه خدا و رسول او و امامان روا دانند؛ و ناروا نیست مگر آن چه آنان ناروا دانند. خداوند عزوجل، هم روا و هم ناروا را برای من بیان فرموده و آن چه پروردگارم از کتاب خویش و حلال و حرامش به من آموخته در اختیار علی نهاده ام.

روایت ۱۲

هان مردمان! او را برتر بدانید. چرا که هیچ دانشی نیست مگر اینکه خداوند آن را در جان من گذاشته و من نیز آن را در جان پیشوای پرهیزکاران، علی، ضبط کرده‌ام. علی پیشوای روشنگر است که خداوند او را در سوره یاسین یاد کرده: (وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ) (یس/۱۲) «و دانش هر چیز را در امام روشنگر برشمرده ایم.

روایت ۱۳

هان مردمان! از امامت علی نگریزید و از سرپرستی اش رو برگردانید. او نادرستی را نابود کند و از آن بازدارد. در راه خدا نکوهش نکوهش گران او را از کار باز ندارد. او نخستین مؤمن به خدا و رسول اوست و کسی در ایمان، به او سبقت نجسته و او جان خود را فدای رسول الله نموده و با او همراه بوده است.

روایت ۱۴)

او اولین نمازگزار و پرستش گر خدا به همراه من است. از سوی خداوند به او فرمان دادم تا [در شب هجرت] در بستر من بیارامد و او نیز فرمان برده، پذیرفت که جان خود را فدای من کند. هان مردمان! او را برتر دانید، که خداوند او را برگزیده؛ و پیشوایی او را بپذیرید، که خداوند او را برپا کرده است.

روایت ۱۵)

هان مردمان! او از سوی خدا امام است و هرگز خداوند توبه منکر او را نپذیرد و او را نیامرزد و هرآینه او را به عذاب دردناک که همان آتش دوزخ است کیفر کند. از مخالفت او بهراسید و گرنه در آتشی در خواهید شد که آتش گیری آن مردمانند؛ و سنگ، که برای حق ستیزان آماده شده است.

روایت ۱۶)

هان مردمان! آن کس که راستی و درستی مرا باور نکند به کفر جاهلی درآمده و تردید در سخنان امروزم، همسنگ تردید در تمامی محتوای رسالت من است، و شک و ناباوری در امامت یکی از امامان، به سان شک و ناباوری در تمامی آنان است. و هرآینه جایگاه ناباوران ما آتش دوزخ خواهد بود.

روایت ۱۷)

هان مردمان! در قرآن اندیشه کنید و ژرفی آیات آن را دریابید و بر محکمتش نظر کنید و از متشابهاتش پیروی ننمایید. به خدا سوگند که باطن و تفسیر آن را آشکار نمی کند مگر همین که دست و بازوی او را گرفته و بالا آورده ام.

روایت ۱۸)

هان مردمان! همانا علی و پاکان از فرزندانم از نسل او، یادگار گران سنگ کوچک ترند و قرآن یادگار گران سنگ بزرگ تر. هر یک از این دو از دیگر همراه خود خبر می دهد و با آن سازگار است. آن دو هرگز از هم جدا نخواهند شد تا در حوض کوثر بر من وارد شوند.

روایت ۱۹)

من وظیفه ی خود را ادا کردم. من آن چه بر عهده ام بود ابلاغ کردم و به گوشستان رساندم و روشن نمودم. بدانید که

این سخن خدا بود. هشدار که هرگز به جز این برادرم کسی نباید امیرالمؤمنین خوانده شود. هشدار که پس از من امیری مؤمنان برای کسی جز او روا نباشد.

روایت ۲۰)

ای مردمان! آن که من سرپرست اویم، پس این علی سرپرست اوست! (اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَأَنْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ وَالْعَنْ مَنْ أَنْكَرَهُ وَاعْظِبْ عَلَى مَنْ جَحَدَ حَقَّهُ) "خداوندا دوستداران او را دوست دار. و دشمنان او را دشمن دار. پشتیبانان او را پشتیبانی کن. خوار کنندگان او را خوار کن. خودداری کنندگان از یاری اش را لعنت کن. منکران حق او را غضب کن."

روایت ۲۱)

هان مردمان! این علی است برادر و وصی و نگاهبان دانش من. و هموست جانشین من در میان امت و بر گروندگان به من و بر تفسیر کتاب خدا که مردمان را به سوی او بخواند و به آن چه موجب خشنودی اوست عمل کند و با دشمنانش ستیز نماید.

روایت ۲۲)

او پشتیبان فرمانبرداری خداوند و بازدارنده از نافرمانی او باشد. همانا اوست جانشین رسول الله و فرمانروای ایمانیان و پیشوای هدایتگر از سوی خدا و کسی که به فرمان خدا با پیمان شکنان، رویگردانان از راستی و درستی و به دررفتگان از دین پیکار کند. خداوند فرماید: «فرمان من دگرگون نخواهد شد».

روایت ۲۳)

معبودا! تو خود در هنگام برپاداشتن او و بیان ولایتش نازل فرمودی که: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) (مائده/۳) «امروز آیین شما را به کمال و نعمت خود را بر شما به اتمام رساندم، و اسلام را به عنوان دین شما پسندیدم.» خداوندا، تو را گواه می گیرم که پیام تو را به مردمان رساندم.

روایت ۲۴)

هان مردمان! خداوند عزوجل دین را با امامت علی تکمیل فرمود. اینک آنان که از او و جانشینانش از فرزندان من و از

نسل او - تا برپایی رستاخیز و عرضه ی بر خدا - پیروی نکنند، در دو جهان کرده هایشان بیهوده بوده در آتش دوزخ ابدی خواهند بود، به گونه ای که نه از عذابشان کاسته و نه برایشان فرصتی خواهد بود.

روایت ۲۵)

علی، یاورترین و عزیزترین شما نسبت به من است. آیه رضایتی در قرآن نیست مگر این که درباره ی اوست. و خدا هرگاه ایمان آورندگان را خطاب نموده به او آغاز کرده [و او اولین شخص مورد نظر خدای متعال بوده است]. و آیه ی ستایشی نازل نگشته مگر درباره ی او. و خداوند در سوره ی «هل أتی علی الإنسان» گواهی بر بهشت [رفتن] نداده مگر برای او.

روایت ۲۶)

هان مردمان! به راستی که شیطان اغواگر، آدم را با رشک و حسد از بهشت راند. مبدا شما به علی رشک و حسد ورزید که کرده هایتان نابود و گام هایتان لغزان خواهد شد. آدم به خاطر یک اشتباه به زمین هبوط کرد و حال آن که برگزیده ی خدای عزوجل بود.

روایت ۲۷)

و سوگند به خدا که سوره ی والعصر درباره ی اوست: (وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) (عصر/۱ و ۲) «قسم به زمان که انسان در زیان است.» مگر علی که ایمان آورده و به درستی و شکیبایی آراسته است.

روایت ۲۸)

خداوند در قرآن فرمود: (آمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالنَّوْرَ الَّذِيْ اُنْزِلَ مَعَهُ مِنْ قَبْلُ اَنْ نَّطْمِسَ وُجُوْهًا فَنَرُدَّهَا عَلٰى اُذْنِهَا اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا اَصْحَابَ السَّمِیْتِ) (نساء/۴۷) «به خدا و رسول و نور همراهش ایمان آورید پیش از آن که چهره ها را واژگونه کنیم یا چونان اصحاب روز شنبه [یهودیانی که بر خدا نیرنگ آوردند] رانده شوید.» به خدا سوگند که مقصود خداوند از این آیه گروهی از صحابه اند که آنان را با نام و نسب می شناسم لیکن به پرده پوشی کارشان مأمورم.

روایت ۲۹)

مردمان! به زودی پس از من پیشوایانی خواهند بود که شما را به سوی آتش می خوانند و در روز رستاخیز تنها و بدون یاور خواهند ماند. خداوند و من از آنان بیزاریم. آنان و یاران و پیروانشان در بدترین جای جهنم، جایگاه متکبران خواهند بود. بدانید آنان اصحاب صحیفه اند. اکنون هر کس در صحیفه ی خود نظر کند.

روایت ۳۰

آگاه باشید! به زودی پس از من امامت را با پادشاهی جابه جا نموده. آن را غصب کرده و به تصرف خویش درآورند. نفرین و خشم خدا بر غاصبان و چپاول گران! و البته در آن هنگام خداوند آتش عذاب بر سر شما جن و انس خواهد ریخت. آن جاست که دیگر یاری نخواهید شد.

روایت ۳۱

هان مردمان! همانا خداوند امر و نهی خود را به من فرموده و من نیز به دستور او دانش آن را نزد علی نهادم. پس فرمان او را بشنوید و گردن نهید و پیرویش نمایید و از آنچه بازتان دارد خودداری کنید تا راه یابید. به سوی هدف او حرکت کنید. راه هی گونه گون شما را از راه او باز ندارد!

روایت ۳۲

سپس پیامبر (ص) حمد را قرائت کردند و فرمودند: هان! به خدا سوگند این سوره درباره ی من نازل شده و شامل امامان می باشد و به آنان اختصاص دارد. آنان اولیای خداوند که ترس و اندوهی برایشان نیست. البته حزب خدا چیره و غالب خواهد بود. هشدار که ستیزندگان با امامان، همراه و همکاران شیاطین اند و برای گمراهی مردمان، سخنان بیهوده و پوچ را به یکدیگر می رسانند.

روایت ۳۳

هشدار که دشمنان امامان همانانند که خداوند درباره ی آنان فرموده: «هر گروهی از آنان داخل جهنم شود نگاهبانان می پرسند: مگر برایتان ترساننده ی نیامد؟! می گویند: چرا ترساننده آمد لیکن تکذیب کردیم و گفتیم: خداوند وحی نفرستاده و شما نیستید مگر در گمراهی بزرگ!» تا آن جا که فرماید: «هان! نابود باد دوزخیان!»

روایت ۳۴

آگاه باشید! همانا آخرین امام، قائم مهدی از ماست. او بر تمامی ادیان چیره خواهد بود. اوست انتقام گیرنده از ستمکاران. او فاتح دژها و منهدم کننده ی آنهاست. او چیره بر تمامی مشرکان و خونخواه تمام اولیای خداست. او یاور دین خداست که از دریایی ژرف، پیمانه هایی افزون گیرد. او به هر ارزشمندی به اندازه ی ارزش او، و به هر نادان و بی ارزشی به اندازه ی نادانی اش نیکی کند. او نیکو و برگزیده ی خداوند است.

روایت ۳۵

او وارث دانشی ها و حاکم بر ادراک هاست. او از سوی پروردگارش سخن گوید و آیات و نشانه های او را برپا کند. اوست که [اختیار امور جهانیان و آیین آنان] به او واگذار شده است. تمامی گذشتگان، ظهور او را پیش گویی کرده اند. اوست حجت پایدار و پس از او حجتی نخواهد بود. کسی بر او پیروز نخواهد شد. او ولی خدا در زمین، داور او در میان مردم و امانتدار امور آشکار و نهان است.

روایت ۳۶

هان مردمان! من پیام خدا را برایتان آشکار کرده تفهیم نمودم. اینک شما را می خوانم که پس از پایان خطبه با من و سپس با علی دست دهید تا با او بیعت کرده به امامت او اقرار نمایید. آگاه باشید من با خداوند و علی با من پیمان بسته و من اکنون از سوی خدی عزوجل برای امامت او پیمان می گیرم.

روایت ۳۷

هان مردمان! همانا حج و عمره از شعائر و آداب و رسوم خدایی است. پس زائران خانه خدا و عمره کنندگان بر صفا و مروه بسیار طواف کنند. در خانه ی خدا حج گذارید؛ که هیچ خاندانی داخل آن نشد مگر بی نیاز شد و مزده گرفت، و کسی از آن روی برنگرداند مگر بی بهره و نیازمند گردد. مؤمنی در موقف (عرفات، مشعر، منا) نماند مگر این که خدا گناهان گذشته او را بیامزد.

روایت ۳۸

بایسته است که پس از پایان اعمال حج [با پرونده ی پاک] کار خود را از سر گیرد. حاجیان دستگیری شده اند و هزینه سفرشان جبران می شود و جایگزین آن به آنان خواهد رسید. و البته خداوند پاداش نیکوکاران را تباه نخواهد کرد. خانه ی خدا را با دین کامل و دانش ژرف آن دیدار کنید و از زیارتگاه ها جز با توبه و باز ایستادن از گناهان برنگردید.

روایت ۳۹

بدانید که ریشه امر به معروف این است که به گفته من درباره ی امامت برسید و سخن مرا به دیگران برسانید و غایبان را به پذیرش فرمان من توصیه کنید و آنان را از ناسازگاری سخنان من بازدارید؛ همانا سخن من فرمان خدا و من است و هیچ امر به معروف و نهی از منکری جز با امام معصوم تحقق و کمال نمی یابد.

روایت ۴۰)

شما بیش از آنید که در یک زمان با یک دست من بیعت نمایید. از این روی خداوند عزوجل به من دستور داده که از زبان شما اقرار بگیرم و پیمان ولایت علی را محکم کنم. پس همگان بگویند: "البته که سخنان تو را شنیده پیروی می کنیم و بر آن چه از سوی پروردگارمان در امامت امامان علی و امامان دیگر - از صلب او - به ما ابلاغ کردی، با تو پیمان می بندیم با دل و جان و زبان و دست هایمان."